

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

О. Л. Мороз

ORCID 0000-0002-1483-9136

У статті описано соціокультурний компонент професійно-орієнтованої комунікативної компетенції фахівців морської галузі. Встановлено, що ініціативна комунікативна компетенція є багатокомпонентним утворенням, а отже, аналіз її структури сприяє визначенню шляхів її формування та удосконалення. Виокремлення в структурі професійно-орієнтованої комунікативної компетенції на ряду з ядерними периферійних компонентів уможливує покращення рівня ефективності професійно-орієнтованого спілкування серед фахівців морської галузі. Встановлено, що мовленнєва культура комунікантів має важливе значення для досягнення мети комунікації, а тому у якості необхідного компоненту структури професійно-орієнтованої комунікативної компетенції мореплавців слід виокремлювати уміння встановлювати контакти з членами суднового екіпажу, представниками інших суден та берегових служб, уникати конфліктних ситуацій у спілкуванні, володіння службовим етикетом і культурою мови.

У статті уточнено поняття міжкультурної комунікації та обґрунтовано використання терміну «соціокультурний» на позначення компоненту структури комунікативної компетенції майбутніх фахівців морської галузі. Необхідність виокремлення соціокультурного компоненту як окремої складової професійно-орієнтованої комунікативної компетенції зумовлена поширенням світової інтеграції та взаємодії різних культур. Встановлено, що до основних принципів формування соціокультурного компоненту ПОКК у вищому морському навчальному закладі належить виховання взаємного культурного розуміння та толерантності між представниками різних етнічних (мовних, релігійних, культурних) груп у професійному суспільстві (члени екіпажу, працівники порту, представники судовласника тощо). Метою формування соціокультурного компоненту професійно-орієнтованої комунікативної компетенції визнається розширення знань студентів

щодо норм комунікативної поведінки представників різних народів та культур, мовного етикету, звичаїв, особливостей спілкування та розвиток таких особистісних якостей, як повага до інших, готовність визнавати іншого, толерантність, готовність до конструктивної взаємодії.

Ключові слова: *професійно-орієнтована комунікативна компетенція, міжкультурна комунікація, соціокультурна компетенція, безконфліктне спілкування, культурне розуміння.*

Вступ. Основний напрямок державної політики України у сфері вищої освіти обумовлений її намірами щодо входження в європейський освітній простір. З цією метою здійснюється модернізація вищої школи України у відповідності до вимог та положень Болонської декларації. Одним із важливих аспектів реформування вищої освіти визнається на сьогодні необхідність удосконалення й підвищення рівня якості мовної освіти, оскільки це уможливить адаптацію до норм і стандартів європейського освітнього простору, мобільність, професійну конкуренцію. Формування комунікативної компетенції стає однією з найважливіших цілей професійної підготовки фахівців. Особливо це стосується професійної підготовки майбутніх фахівців морської галузі, адже, на наше глибоке переконання, рівень сформованості їхньої професійно-орієнтованої комунікативної компетенції впливає не лише на успішність в професійній діяльності, а й зумовлює рівень безпеки та може коштувати життя. Це зумовлено, насамперед, особливостями професії та міжнародним ринком праці мореплавців, а саме роботою у складі змішаних багатонаціональних екіпажів або на іноземних судах, де головним засобом професійного спілкування виступає іноземна мова (а саме, англійська), а отже формування професійно-орієнтованої комунікативної компетенції (ПОКК) курсантів/студентів вищих морських навчальних закладів є важливою складовою їхньої професійної підготовки. Погоджуючись із твердженням про те, що «іншомовна мовленнєва комунікативна компетенція є багатокомпонентним утворенням, яке включає декілька видів компетенцій» (Гришкова, 2007, с. 62), вважаємо, що розумінню сутності поняття ПОКК та шляхів її формування й удосконалення сприяє аналіз її структури.

Перші спроби виявити та описати структуру КК, схарактеризувати її структурні елементи, а також взаємозв'язки між ними було розпочато ще в 70-х роках ХХ ст. Загальноєвропейські Рекомендації Ради Європи з мовної освіти започаткували новий підхід до навчання мови, відповідно до якого «знати мову — це володіти і розвивати комунікативну компетенцію» (Ніколаєва, 2003, с. 101 – 108). Тобто йдеться про те, що знання мови не є самоціллю, важливішим є саме спілкування, мовленнєва дія та її наслідки.

Проте, без володіння певними лінгвістичними знаннями здійснення мовленнєвих було б неможливим, а отже до складу КК, згідно Рекомендацій, слід віднести такі компоненти, як: 1) соціокультурна компетенція (це не лише знання особливостей тієї чи іншої країни і мови, а й здатність діяти у рамках цього суспільства); 2) мовленнєва компетенція (мовлення, аудіювання, читання, письмо); 3) прагматичні компетенції: а) дискурсивні – це здатність керувати мовленням і структурувати його у відповідності з темою; б) функціональні – здатність продуціювати всі форми мовленнєвих висловлювань; в) компетенції інтеракції. Ці складники забезпечують людині здатність діяти, застосовуючи специфічні лінгвістичні засоби та реалізуються у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності (сприймання, продукція, інтеракція або медіація) (Секрет, 2012).

Грунтуючись на зазначених нормативних положеннях, науковці продовжують вивчати сутність мовно-комунікативної компетенції та визначати її компоненти стосовно основної школи (А. Богуш, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Карман, О. Кучерук, Л. Мамчур, М. Пентилюк, Г. Шелехова, L. Bachman, M. Canale, A. Palmer, M. Swaine). Проте, оскільки у вищому навчальному закладі відбувається вже профільна (професійно-орієнтована) іншомовна підготовка майбутніх фахівців, то і структура ПОКК може різнитися від структури КК, що її формують під час навчання у школі.

Отже, ґрунтовний аналіз наукового доробку свідчить про те, що вчені не дійшли єдності щодо структури КК та ПОКК, оскільки науковці, по-перше, спираються в своїх дослідженнях на різні підходи (лінгводидактичний, соціолінгвістичний, прагматичний, функціональний тощо), а по-друге, описують структуру КК для різних цільових груп і предметних сфер (Павленко, 2010).

Мета статті. Проведене наукове дослідження та власний багаторічний досвід викладання у вищому морському закладі освіти дозволив вибудувати структуру ПОКК фахівців морської галузі, в складі якої пропонуємо виділяти ядерні та периферійні компоненти. Метою даної статті є загальна характеристика периферійних компонентів ПОКК мореплавців та детальний опис її соціокультурного компоненту.

Виклад основного матеріалу статті. Ядерні компоненти є мінімально необхідними складниками ПОКК майбутніх фахівців морської галузі, які дозволять виконувати посадові обов'язки на достатньо-безпечному рівні. Проте для покращення рівня ефективності професійно-орієнтованого спілкування серед фахівців морської галузі вважаємо за необхідне виокремити у структурі їх ПОКК декілька периферійних компонентів, які слугуватимуть вдосконаленню комунікативної компетенції

майбутніх фахівців, зростанню їх професійного іміджу та уможливлень їх постійний саморозвиток та самовдосконалення в подальшій професійній діяльності, що є необхідною умовою реалізації принципів освіти протягом життя. До таких периферійних компонентів структури ПОКК майбутніх фахівців морської галузі пропонуємо включити: **соціокультурний, навчальний та дискурсивний компоненти.**

Науковцями вже давно визнаний той факт, що іноземна мова слугує засобом не лише міжособистісного, але й міжнаціонального спілкування. Особливо це твердження стосується професійної діяльності представників судноплавної галузі, під час здійснення якої у процесі комунікації можуть брати участь представники різних культур, національностей, не лише на борту судна (змішані екіпажі), а й під час заходження судна до портів різних країн. Незнання культурних особливостей спілкування тієї чи тієї країни може стати причиною конфліктної ситуації. Ми дотримуємося думки про те, що для досягнення мети комунікації важливу роль має мовленнєва культура комунікантів (Павленко, 2010), а отже, професійна діяльність фахівців морської галузі передбачає інтеграцію поряд із мовними та мовленнєвими вміннями, логікою думки та здатністю критично мислити і приймати вірні рішення в стандартних і нестандартних ситуаціях, також і умінь встановлювати контакти з членами судового екіпажу, представниками інших суден та берегових служб, уникати конфліктних ситуацій у спілкуванні, володіння службовим етикетом і культурою мови. Тобто комунікативні вміння мають розглядатися нероздільно від умінь володіти нормами та культурою професійно-орієнтованого спілкування. Тому серед периферійних компонентів у структурі ПОКК майбутніх моряків виокремлюємо **соціокультурний компонент.**

Грунтовний аналіз наукового доробку дозволив зробити висновок про те, що питання міжкультурної комунікації є дуже актуальним на сьогоднішній день, проте в наукових працях спостерігається термінологічне розмаїття, що спонукає нас до обґрунтування вибору саме терміну «соціокультурний» в нашому дослідженні.

Використання терміна «соціокультурний» на позначення компонента структури комунікативної компетенції майбутніх фахівців морської галузі в нашому дослідженні ґрунтується на ідеях Т. Коестера та П. Розенхейва, про те, що англійська мова використовується не тільки під час судових операцій, але й може бути корисна в якості інструмента соціальної взаємодії в багатомовному екіпажі, а загальна професійна підготовка морських фахівців потребує формування сукупності особистісних якостей, які забезпечують предметну, *соціальну*, психологічну та *соціокультурну* (курсив наш – *О. Мороз*) сторони процесу його професійної діяльності

(Koester, 2005; Rosenhave, 2012). Крім того, до уваги нами взято існуючі структурні моделі іншомовної комунікативної компетенції, запропоновані в дослідженнях зарубіжних (А. Восанегра, Т. Коестер, Р. Розенхав, Д. Урібе) й вітчизняних (О. Гриджук, Р. Гришкова, Л. Ліпшиць, І. Секрет, Н. Слюсаренко, М. Сотер, О. Павленко) науковців. Серед компонентів структури комунікативної компетенції виділяється соціокультурний, який визнається важливим для здійснення ефективного спілкування не лише у професійно зорієнтованих ситуаціях, так і у повсякденному спілкуванні. Розглядаючи здатність особистості до взаємодії з іншими, пізнання їх способу життя, до адекватної взаємодії у ситуаціях повсякденного життя, підтримки соціальних контактів, науковці визначають її як «соціокультурну компетенцію» (Savignon, 2002, с. 9).

Виокремлення соціокультурного компоненту, як окремого елементу структури ПОКК, зумовлено необхідністю ефективної, безконфліктної співпраці фахівців різних галузей в сучасних умовах поширення світової інтеграції та взаємодії різних культур. Відповідно, до майбутніх фахівців морської галузі, які постійно повинні взаємодіяти на судні та за його межами з представниками різних національностей, висуваються вимоги, пов'язані не лише з суто професійними, а й з особистісними якостями, що знаходять свій вияв в умінні підтримувати в судовому колективі атмосферу взаєморозуміння, доброзичливості, згуртованості, єдності, взаємодопомоги, тактовності, командного духу, дотримання загальноприйнятих моральних норм і правил. Адже професійна діяльність морських фахівців має бути спрямована на забезпечення успішного ділового співробітництва за умови адекватного взаєморозуміння між представниками різних культур, оскільки, як було доведено раніше, гарно налагоджена комунікація – це основна передумова безпечного управління морським судном. Тобто одним із завдань професійної підготовки майбутніх фахівців морської галузі є формування соціокультурного компоненту його компетентності.

Досягнення цієї мети передбачає визначення змісту зазначеного компоненту, задля чіткого розуміння чому саме і як саме навчати. Аналіз наукового доробку засвідчив, що думки науковців з цього приводу дещо різняться. Так, наприклад, в працях зарубіжних дослідників зустрічаємо опис соціолінгвістичного компоненту комунікативної компетенції, який тлумачиться як соціокультурний контекст користування мовною системою, тобто застосування жанрових та стильових особливостей мови залежно від ситуації. Проте, ми підтримуємо думку С. Савіньон про те, що соціокультурна компетенція є ширшою за соціолінгвістичну та вимагає розуміння соціального контексту, а саме ролей учасників комунікації, типу

інформації, якою вони обмінюються, мети їх комунікативної взаємодії тощо (Savignon, 2002). Інші ж дослідники, спираючись на запропоновану версію соціокультурної компетентності, запропонованої в Проєкті Державного освітнього стандарту з іноземної мови, в якому вона розглядалась як складова частина комунікативної компетенції й була представлена як поєднання країнознавчої та лінгвокраїнознавчої компетенцій, також пропонують включати до складу цього компоненту ПОКК знання з «країно- та лінгвокраїнознавства ... з історії, географії, економіки та культури країни, мова якої вивчається» (Гришкова, 2007, с. 15). У рамках нашого дослідження таке тлумачення соціокультурного компоненту ПОКК майбутніх фахівців морської галузі є невиправданим з точки зору доцільності тієї інформації, якою необхідно володіти морякам. Адже вони працюють не в певній країні, а на борту судна, а отже знання про економіку, географію, історію певної країни не стануть у нагоді при здійсненні професійно-орієнтованого спілкування. Крім того, зважаючи на той факт, що під час виконання посадових обов'язків представники судноплавної галузі спілкуються та взаємодіють з представниками необмеженої кількості країн, то й вивчення такого роду інформації про всі країни світу є просто неможливим. Вважаємо, що до основних принципів формування соціокультурного компоненту ПОКК у вищому морському навчальному закладі належить виховання взаємного культурного розуміння та толерантності між представниками різних етнічних (мовних, релігійних, культурних) груп у професійному суспільстві (члени екіпажу, працівники порту, представники судовласника тощо). А основною метою формування соціокультурного компоненту ПОКК є розширення знань студентів щодо норм комунікативної поведінки представників різних народів та культур, мовного етикету, звичаїв, особливостей спілкування та розвиток таких особистісних якостей як повага до інших, готовність визнавати іншого, толерантність, готовність до конструктивної взаємодії з усіма представниками сучасного широкомасштабного життєвого простору.

Вважаємо, що процес формування соціокультурного компонента ПОКК відбувається постійно, безперервно, в кожній ситуації взаємодії, під час здійснення будь-якої соціальної активності, як з представниками інших національностей, так і з представниками своєї власної культури, оскільки поняття толерантності, взаємоповаги, взаєморозуміння існують не лише для міжкультурної комунікації. Наш власний досвід викладання в Херсонській державній морській академії дозволив виокремити 3 основні напрямки навчально-виховної роботи, спрямованої на розвиток соціокультурного компоненту комунікативної компетенції майбутніх фахівців морської галузі:

1. Під час навчальних занять, при виконанні парних та групових, проектних завдань курсанти/студенти набувають навичок співпраці, вчать дослухатися до думки своїх партнерів по комунікації, виявляти до них повагу навіть у тому випадку, коли ці ідеї не зовсім слушні. Іншим видом завдань, під час виконання яких відбувається формування соціокультурного компоненту, вважаємо роботу над кейсами (case study) та звітами про морські аварії (Maritime Accident reports). Під час аналізу подій викладач має ретельно стежити та скеровувати курсантів/студентів на розгляд фактів справи, не приймаючи до уваги вікові, гендерні або расові характеристики учасників подій.

2. Під час прослуховування спецкурсу «Міжкультурна комунікація на судні». Розроблений нами спецкурс розрахований на 50 годин аудиторних занять в рамках дисципліни «Морська англійська мова» для курсантів I курсу та пропонується до викладання у II семестрі. Вона ґрунтується на культурологічному підході до навчання іноземної мови та враховує специфічні особливості робочого навчального плану здобувачів вищої морської освіти та їх майбутньої професійної діяльності, яка пов'язана із виконанням обов'язків у змішаних, мультикультурних екіпажах. Метою викладання спецкурсу є розширення та збагачення знань студентів щодо національно та релігійно зумовлених особливостей поведінки членів екіпажу з різних країн, специфіки міжкультурного спілкування та норм комунікативної поведінки у змішаних екіпажах, оскільки аудиторні години дисципліни «Морська англійська мова» не дозволяють вивчати цей матеріал детально на заняттях, через значний обсяг професійно-орієнтованої інформації, якою мають оволодіти курсанти/студенти згідно з вимогами ПДНВ.

3. Під час проведення позакласних заходів, кураторських годин, майстер-класів та тренінгів, що проводяться викладачами кафедри англійської мови в судноводінні спільно з представниками виховного відділу, психологічної служби та волонтерами корпусу миру. Ці заходи сприяють покращенню рівня міжкультурної комунікації, дозволять на практиці застосувати набуті знання, оскільки в них приймають участь як українські, так іноземні курсанти/студенти.

Висновки. Отже, вважаємо, що мовленнєва культура, сформовані навички та уміння міжкультурної комунікації сприяють формуванню готовності до професійної діяльності фахівця будь-якої галузі, зокрема й морської. Метою виокремлення соціокультурного компоненту у структурі ПОКК визнаємо формування знань, умінь та таких якостей і поведінкових характеристик особистості, які забезпечують її толерантність до відмінностей, відкритість до діалогу, здатність до ефективної взаємодії з

особами іншої культури. Формування і розвиток соціокультурного компоненту ПОКК під час здійснення професійної підготовки фахівців морської галузі уможливить виховання взаємного культурного розуміння та толерантності між представниками різних етнічних груп, дозволить подолати міжкультурні непорозуміння, конфліктні ситуації, стереотипи в стосунках із представниками різних національностей для уникнення міжнаціональних конфліктів, досягнення компромісів і налагодження співпраці.

Література

1. Гришкова Р. О. Педагогічні засади формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей у процесі фахової підготовки: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2007. 446 арк.
2. Енциклопедія освіти / за заг. ред.: В. Г. Кременя. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за наук. ред.: С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Павленко О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі непевної професійної освіти: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Дніпропетровськ, 2010. 560 с.
5. Секрет І. В. Теоретичні та методичні основи формування іншомовної професійної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів в умовах дистанційної освіти: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2012. 552 арк.
6. Сисоєва С. Культурологічні концепти освітології та розвиток полікультурного суспільства. *Неперервна професійна освіта*. Київ, 2012. №1-2. С. 28-36.
7. Koester T. Methods and Means for Analysis of Crew Communication in the Maritime Domain. *The Archives of Transport*. 2005. Vol. XVII. Pp. 32-45.
8. Rosenhave P.-E. A Door Opener: Teaching Cross Cultural Competence to Seafarers. *International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation*. 2012. Vol. 6. Pp. 527-532.
9. Savignon S. J. *Communicative Language Teaching: Linguistic Theory and Classroom Practice, Interpreting Communicative Language Teaching*. Yale University Press, 2002. 27 p.

References

1. Hryshkova, R. O. (2007) *Pedahohichni zasady formuvannia inshomovnoi sotsiokulturnoi kompetentsii studentiv nefilolohichnykh spetsialnostei u protsesi fakhovoi pidhotovky [Pedagogical grounds of foreign sociocultural competency formation of non-philological students in the process of professional training]*. Doctor's Thesis. Kyiv (ukr).
2. Kremen, V. H. (Ed.) (2008) *Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education]*. Kyiv: Yurinkom Inter (ukr).

3. Nikolaieva, S. Yu. (Ed.) (2003) *Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]*. Kyiv: Lenvit (ukr).
4. Pavlenko, O. O. (2010). *Formuvannia komunikatyvnoi kompetentsii fakhivtsiv mytnoi sluzhby v systemi nepevnoi profesiinoi osvity [Communicative Competency Formation of Future Custom Service Specialists in the Framework of Continuous Professional Education]*. Doctor's Thesis. Dnipropetrovsk (ukr).
5. Sekret, I. (2012) *Teoretychni ta metodychni osnovy formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti studentiv vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv v umovakh dystantsiinoi osvity [Theoretical and methodological basis of foreign language professional competency formation of the higher educational establishments students in terms of distant learning]*. Doctor's Thesis. Kyiv (ukr).
6. Sysoieva, S. (2012). Kulturolohichni kontsepty osvitolohii ta rozvytok polikulturalnoho suspilstva [Cultural concepts of educationology and the development of the policultural society]. *Neperervna profesiina osvita, 1-2*, 28-36 (ukr)
7. Koester, T. (2005). Methods and Means for Analysis of Crew Communication in the Maritime Domain. *The Archives of Transport, XVII*, pp. 32 – 45 (eng).
8. Rosenhave, P.-E. A (2012). Door Opener: Teaching Cross Cultural Competence to Seafarers. *International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation, 6*, pp. 527 – 532 (eng).
9. Savignon, S. J. (2002). *Communicative Language Teaching: Linguistic Theory and Classroom Practice, Interpreting Communicative Language Teaching*. Yale University Press. 27 p. (eng).

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СПЕЦИАЛИСТОВ МОРСКОЙ ОТРАСЛИ

Е. Л. Мороз

В статье описан социокультурный компонент профессионально-ориентированной коммуникативной компетенции специалистов морской отрасли. Установлено, что иноязычная коммуникативная компетенция является многокомпонентным феноменом, а значит, анализ ее структуры способствует определению путей ее формирования и усовершенствования. Выделение в структуре профессионально-ориентированной коммуникативной компетенции периферийных компонентов дает возможность повысить уровень эффективности профессионально-ориентированного общения среди специалистов морской отрасли. Установлено, что речевая культура коммуникантов имеет важное значения для достижения цели коммуникации, а поэтому в качестве необходимого компонента структуры профессионально-ориентированной коммуникативной компетенции моряков необходимо выделять умения устанавливать контакты с членами судового экипажа, представителями других судов и береговых служб, избегать конфликтных ситуаций в общении, владение служебным этикетом и культурой речи.

В статье уточняется понятие межкультурной коммуникации и обосновано использование термина «социокультурный» для обозначения компонента структуры профессионально-ориентированной коммуникативной компетенции будущих специалистов морской отрасли. Установлено, что к основным принципам формирования социокультурного компонента профессионально-ориентированной коммуникативной компетенции в высшем морском учебном заведении относятся воспитание взаимного культурного понимания и толерантности между представителями разных этнических групп в профессиональном сообществе. Целью формирования социокультурного компонента профессионально-ориентированной коммуникативной компетенции признается расширение знаний студентов о нормах коммуникативного поведения представителей разных народов и культур, речевого этикета, обычаев, особенностей общения и развитие таких личностных качеств, как уважение к другим, готовность признавать другого, толерантность, готовность к конструктивному взаимодействию.

Ключевые слова: профессионально-ориентированная коммуникативная компетенция, межкультурная коммуникация, социокультурная компетенция, бесконфликтное общение, культурное понимание.

SOCIOCULTURAL COMPONENT OF PROFESSIONALLY-ORIENTED COMMUNICATIVE COMPETENCY OF SEAFARERS

O. L. Moroz

The article describes the sociocultural component of professionally-oriented communicative competency of seafarers. It is determined that the foreign language communicative competency is a complex phenomenon and, thus, the analysis of its structure enables the identification of efficient means of its formation and development. The fact that distal components are distinguished in the structure of the professionally-oriented communicative competency together with the core ones allows for the improvement of the efficiency level of professionally-oriented communication among seafarers and other specialists of maritime industry. It is argued that the communicative culture of speakers is crucial for the communication goals achievement and, thus, it is necessary to distinguish among the compulsory components of the professionally-oriented communicative competency of seafarers the abilities to establish contacts with the crewmembers onboard, with the crewmembers of other ships and the representatives of the port services, the abilities to avoid conflicts during communication, the knowledge of social etiquette and norms, speech culture.

The article specifies the notion of cross-cultural communication and presents the arguments for the use of the term "sociocultural" in the name of the component of the professionally-oriented communicative competency of future seafarers. The necessity to include the sociocultural component into the structure of the professionally-oriented communicative competency is explained by the expansion of the worldwide integration processes and the interrelations among the representatives of different cultures. It has been determined that the main principles of sociocultural component of the professionally-oriented communicative competency formation in higher maritime educational

establishment are the propagation of mutual cultural understanding and tolerance between the representatives of different ethnic groups in the professional environment. The aim of the sociocultural component of the professionally-oriented communicative competency formation is the expansion of knowledge as for the norms of communicative behavior of the representatives of different peoples and cultures, speech etiquette, traditions, communication peculiarities and the development of such personal qualities as the respect towards the others, the readiness to appreciate others, tolerance, and the willingness to cooperate.

Key words: *Professionally-oriented communicative competency, cross-cultural communication, sociocultural competency, conflict free communication, cultural understanding.*

Мороз Олена Леонідівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови в судноводінні Херсонської державної морської академії (м. Херсон, Україна). E-mail: alyona_moroz@ukr.net

Мороз Елена Леонидовна – кандидат филологических наук, доцент кафедры английского языка в судовождении Херсонской государственной морской академии (г. Херсон, Украина). E-mail: alyona_moroz@ukr.net

Moroz Olena Leonidivna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the English Language Department for Deck Officers, Kherson State Maritime Academy (Kherson, Ukraine). E-mail: alyona_moroz@ukr.net